

Z. Br.

"Deep-Water Archeology", Frédéric Dumas, London 1962 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/4, 594-595

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

odkryć i rozwoju myśli geograficznej. Szkoda jednak, że jest to tylko zarys i że nie ukaże się w postaci oddzielnej publikacji, dostępnej dla szerokiego grona zainteresowanych.

J. Bb.

Robert Rembieliński, *Historia farmacji*. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa 1963, s. 240.

Praca prof. Rembielińskiego jest podręcznikiem dla studentów farmacji, który ma zastąpić i uzupełnić dawno wyczerpaną *Propedeutykę farmaceutyczną* B. Koskowskiego z 1933 r. Praca obejmuje historię farmacji powszechnej od czasów starożytnych, historię farmacji w Polsce oraz dzieje i ustrój aptekarstwa polskiego w wiekach XII—XX. We wstępie omówiony został zakres i przedmiot historii farmacji oraz stan badań nad tą dyscypliną w Polsce. Układ materiału jest chronologiczno-problemowy.

Autor podał m. in. szczególnie interesujące i nowe wiadomości z dziejów farmacji polskiej okresu Komisji Edukacji Narodowej, Księstwa Warszawskiego i Królestwa Kongresowego oraz zarys uniwersyteckich studiów farmaceutycznych w okresie porozbiorowym (w Krakowie, Lwowie, Warszawie, Wilnie).

W tablicach chronologicznych zamieszczonych na końcu książki obok dat związanych bezpośrednio z historią farmacji uwzględniono ważniejsze wydarzenia z historii powszechnej i Polski oraz odkrycia i wynalazki mające zasadnicze znaczenie dla rozwoju nauk przyrodniczych. Wyodrębniono w tabeli *Farmację współczesną*, tj. lata 1918—1959. Niezależnie od skórowidza imion, autor opracował krótki słownik biograficzny osób zasłużonych dla farmacji powszechnej i polskiej, który zawiera 154 nazwiska z bardzo zwięzłymi notkami biograficznymi. Pracę zdobi bogaty materiał ilustracyjny.

cd.

R. C. Anderson, *Oared Fighting Ships, from Classical Times to the Coming of Steam*. Percivall Marshall, London 1962, s. XIII+99, il. 16, tabl. 25.

Nowa książka płodnego angielskiego autora prac z zakresu historii techniki morskiej składa się z jedenastu rozdziałów. Cztery z nich poświęcone są wojennym wiosłowcom greckim, rzymskim i bizantyńskim, dwa — średniowiecznym galerom południowoeuropejskim i dwa angielskim, jeden — galeasom, a więc okrętom stanowiącym pośredni typ między galerą a żaglowcem; jeden rozdział przedstawia „hybrydy” z wieków XVII—XVIII, a ostatni — wiosłowce wojenne Morza Bałtyckiego.

Z. Br.

Frédéric Dumas, *Deep-Water Archeology*, przełożyła z francuskiego Honor Frost, przedmowa prof. W. F. Gimesa. Rautledge and Kegan Paul. London 1962. s. XII + 71, il. 11.

F. Dumas jest obok P. Taillieza i słynnego pletwonurka J. Y. Cousteau jednym z „wielkiej trójcy” francuskich badaczy głębin morskich. Dumas i Cousteau są u nas znani przede wszystkim jako autorzy przetłumaczonej na polski książki *Milczący świat* (Warszawa 1957). Dumas jest też autorem innych prac z tej dzie-

dziny, m. in. *La plongée sous-marine et le droit* (Paris 1957). Ostatnio jego pracę o archeologii podwodnej przetłumaczono na angielski.

Omawia ona przypuszczalne rozmieszczenie różnych wraków starożytnych okrętów, metody wydobywania takich historycznych wraków, skład i dobór ekip wydobywczych i ich wyposażenie, wreszcie daje różne porady, jak postępować ze znaleziskami podwodnymi. Książeczka oparta jest na bogatych doświadczeniach autora w zakresie podnoszenia historycznych wraków i swobodnego nurkowania dla celów archeologii podwodnej.

Z. Br.

Maria Dembińska, *Konsumpcja żywnościowa w Polsce średniowiecznej*. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich — Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław—Warszawa—Kraków 1963, s. 276, il. 61.

Praca M. Dembińskiej jest interesującą rozprawą doktorską, wykonaną w seminarium historii średniowiecznej prof. A. Gięsztora na Uniwersytecie Warszawskim oraz w Instytucie Historii Kultury Materialnej PAN.

Autorka dokonuje próby spojrzenia na dzieje gospodarczo-społeczne Polski, głównie wieków XIV—XV, od strony konsumpcji, wychodząc z założenia, że rozwijające się „zapotrzebowanie konsumpcyjne oraz stały dorobek ludzkości w ich zaspokajaniu dają obraz tego, co się ogólnie nazywa kulturą” (s. 5). Rozprawa ma charakter nowatorski, gdyż zagadnienia stanowiące jej treść nie zostały ujęte w dotychczasowej literaturze polskiej i obcej, poza pewnymi pracami pozytywistów francuskich. Autorka oparła się o źródła przede wszystkim pisane, które dla końca XIV i XV w. nadają się nawet do wysnuwania pewnych ostrożnych wniosków statystycznych. Wykorzystano również materiały archeologiczne, etnograficzne, językoznawcze i ikonograficzne.

Celem monografii jest zapoznanie czytelnika z poziomem odżywiania i sposobem przyrządzania potraw, z narzędziami pracy oraz rodzajem używanych ongiś produktów. Poszczególne partie pracy poświęcone są omówieniu bazy żywnościowej i pochodzenia odpowiednich produktów oraz konsumpcji, co obejmuje sposoby przyrządzania potraw, wyposażenie i obsługę kuchni, a także ilość i wartość odżywcza produktów spożywczych. Ostatnia część pracy dotyczy metrologii historycznej.

Całość uzupełniona jest bogatym materiałem ilustracyjnym i licznymi tabelami dotyczącymi jadłospisów obiadów, kolacji itp. Interesujące są zestawienia sprzętów kuchennych i stołowych, a także osób związanych na dworze królewskim z dziedziną konsumpcji spożywczej.

Materiał źródłowy pozwala przede wszystkim na analizę konsumpcji dokonywanej przez stany wyższe, ale autorka — jeżeli może — stara się uchwycić i materiał dotyczący innych grup społecznych.

Wyciągnięte wnioski pozwalają stwierdzić, że folwarki pańszczyźniane dopiero w drugiej połowie XV w. produkują na zbyt, w okresie zaś wcześniejszym podstawowym dostawcą jest chłop. Rozwój gospodarki towarowo-pieniężnej powoduje względne wyrównanie stopy życiowej, dostatek towarów na rynku, regularność cen. Wspaniale rozwija się hodowla, co znajduje odbicie w spożywaniu ogromnych ilości mięsa. Duże znaczenie posiada również produkcja rzemieślnicza i handel, co stoi w związku ze „złotą erą” w dziejach miast polskich.

Praca wydaje się właściwym potwierdzeniem tezy, że produkcja, konsumpcja i wymiana towarowa stanowią podstawę historii gospodarczej.

R. Ł.